

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Херсонський державний університет

Факультет психології, історії та соціології

Кафедра соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи,
Голова науково-методичної ради

Віталій КОБЕЦЬ

«17» листопада 2020 р.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр»

спеціальності 054 Соціологія

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

ПОГОДЖЕНО

на засіданні

науково-методичної ради

факультету психології, історії та соціології

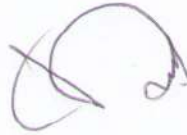
Голова НМР **Володимир ГУРІЧ**

«17» листопада 2020 р., протокол № 3

Херсон – 2020 р.

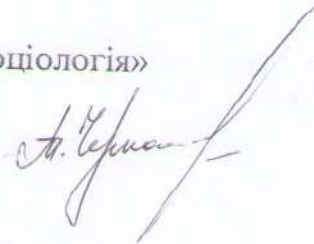
Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології
Протокол № 4 від 09 листопада 2020 р.

Завідувач кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та соціології

Тетяна КОРШУН

Гарант освітньої програми «Соціологія»
першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

Тетяна ЧЕРКАШИНА

Підготовка до атестації та атестація здобувачів вищої освіти

Галузь знань: **05 Соціальні та поведінкові науки**

Спеціальність: **054 Соціологія**

Рівень вищої освіти **бакалавр**

Форма навчання: **денна, заочна**

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів збору соціологічної інформації.</p> <p>ЗК01.Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК04.Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК08.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК09.Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК10.Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК01.Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.</p> <p>СК02.Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.</p> <p>СК03.Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.</p> <p>СК04.Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.</p> <p>СК05.Здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження</p> <p>СК06.Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати,</p>	<p>ПРН01.Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.</p> <p>ПРН02.Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.</p> <p>ПРН03.Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.</p> <p>ПРН04.Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.</p> <p>ПРН05.Вільно спілкуватися державною та іноземною / іноземними мовами усно і письмово з професійних питань.</p> <p>ПРН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.</p> <p>ПРН07.Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.</p> <p>ПРН08.Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.</p>

<p>формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК07.Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців</p> <p>СК08.Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога</p>	<p>ПРН09.Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.</p> <p>ПРН10.Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.</p> <p>ПРН11.Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.</p> <p>ПРН12.Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.</p>
--	---

Пояснювальна записка

Соціально-політичне, соціально-економічне та соціокультурне життя українського суспільства спричинює підготовку фахівця високого рівня у галузі соціологічного знання. Стрімкі зміни у соціумі обумовлюють потребу у високопрофесійних дослідниках та аналітиках соціальних процесів. Наукова соціологічна спільнота та фахівці, задіяні у процесі підготовки соціологів наголошують на необхідності оновлення професійного навчання соціологів та вимог до їх професійної підготовки. Одними з головних цілей у діяльності соціолога є акцентуація на явищах, що можуть кардинально змінити соціальну ситуацію в країні, удосконалення інструментарію дослідницької діяльності, поглиблення наукової складової соціологічних досліджень, посилення уваги державного керівництва різних рівнів до наслідків, котрі можуть бути спричинені неувагою до соціальних змін.

Програма з атестації ступеня вищої освіти «бакалавр» містить у собі основні проблеми з фундаментальних розділів соціологічної науки, які дозволяють уявити цілісність та системність теоретичних знань студента-соціолога, а також дають можливість виявити ступінь сформованості вмінь та навичок у плануванні, організації та проведенні сучасного соціологічного дослідження.

Програма атестації на здобуття ступеня освіти «бакалавр» містить перелік запитань з модулів «Історія та теорія соціології», «Методологія та методи соціологічних досліджень», «Захист кваліфікаційної роботи (проєкту), рекомендованої літератури.

Модуль « Історія та теорія соціології»

Засади, об'єкт і предмет, особливості періодизації історії соціології як науки про становлення та розвиток пізнання соціальних явищ. Особливості розвитку протосоціології, становлення класичної соціології та тенденції і

перспективи соціологічного знання у XXI ст. Особливості розвитку соціологічного знання, зв'язок його еволюції з історією людства та культурними традиціями. Місце історії соціології в структурі соціологічного знання. Значення історії соціології для розвитку сучасної соціологічної науки.

Соціальний лад в архаїчних суспільствах і його провідні культурні пам'ятки. Соціологічне розуміння перебігу процесів в умовах розвитку первіснообщинного ладу, виникнення перших цивілізацій і їх відображення у міфології й епічній спадщині. Особливості антропоморфічного світосприймання дійсності та його вплив на розвиток соціального знання архаїчних суспільств і Стародавнього Сходу. Засади розвитку соціального знання в культурах Стародавнього Сходу (Індії, Вавілону, Месопотамії, Китаю, Єгипту).

Специфіка зародження елементів наукового знання в межах античної культури Греції та Риму. Сильні й слабкі сторони праць логографів та істориків античної Греції, їх значення для розвитку соціального знання. Соціальний зміст римської історіографії.

Сильні і слабкі сторони соціальної (протосоціологічної) спадщини визначних античних філософів. Основні соціальні ідеї Демокріта, Платона, Аристотеля, стоїків і Цицерона. Порівняльний аналіз проблеми суспільства та людини у творчій і науковій спадщині Демокріта, Платона, Аристотеля, стоїків і Цицерона. Актуальність і наукову цінність праць провідних античних мислителів.

Особливості емпіричних досліджень у Стародавній Греції та Римі, зокрема специфіку перших переписів населення як джерела інформації про стародавнє суспільство. Наукові практики Стародавніх Греції і Риму як основу формування ранньоєвропейської наукової традиції. Засади формування римського права та діяльності римських юристів і їхній вплив на розвиток тогочасного соціального знання. Соціологічний аналіз наукових практик мислителів Стародавніх Греції і Риму. Соціальні реформи і пов'язані з ними емпіричні дослідження, які проводилися у Стародавніх Греції і Римі. Теоретично-наукова та соціально-прикладна спадщина античності.

Соціальні умови зародження раннього християнства та становлення християнської церкви як базового соціального інституту середньовічного суспільства. Соціальну складову засад теологічних доктрин Августина Блаженного та Фоми Аквінського. Соціальні вчення середньовічних християнських сект і їх значення для розвитку суспільства. Соціальне значення провідних теологічних доктрин Середньовіччя для історії і сучасності. Взаємозв'язок і взаємообумовленість між соціально-культурними особливостями суспільства на певному етапі його розвитку та специфікою пануючого у ньому світогляду.

Соціальні і світоглядні засади творчості гуманістів епохи Відродження. Ідеї праць А. Данте, Ф. Петрарки, Л. Валли, Дж. Піко делла Мірандоли, Л. Бруні та їх значення для розвитку науки про суспільство і людину. Взаємозв'язок між поширенням ідей провідних гуманістів епохи Відродження та розвитком соціального знання. Порівняльний аналіз праць гуманістів.

Зміст провідних напрямів соціальних досліджень теоретичного й емпіричного характеру в XV–XVI ст. у Західній Європі. Сутність макіавеллізму як соціальної доктрини. Базові соціальні ідеї в концепції Ж. Бодена. Соціальне значення ідей природного права та «суспільного

договору» в творчості Г. Гроція. Соціальні умови, в яких здійснювалися протосоціологічні дослідження в XV–XVI ст. у Західній Європі. Характер і соціальне значення творчої спадщини Н. Макіавеллі для розвитку соціологічної науки. Концепції Ж. Бодена та Г. Гроція з огляду на ті соціальні ідеї, які у них містяться.

Специфіка утопічних теорій суспільства. Утопічні моделі суспільства, створені Т. Мором і Т. Кампанеллою. Сильні й слабкі сторони соціальних утопій на прикладі творів Т. Мора та Т. Кампанелли. Утопічний тип соціального світогляду, визначати його провідні риси. Аналіз утопічних моделей суспільства Т. Мора та Т. Кампанелли, а також виокремлювати їх раціональну складову.

Особливості Відродження та реформації як основних передумов Нового часу. Сильні і слабкі сторони нових парадигм у системі соціального знання на рубежі пізнього середньовіччя і нового часу. Специфіку формування натуралістичної парадигми в науці; Кілька десятків визначень і складових понять з теми. Особливості розвитку соціального знання нового часу. Вчення про ідолів пізнання Ф.Бекона. Правила методу пізнання Р.Декарта.

Специфіка епохи Просвітництва. Витоки соціально-філософської концепції Т. Гоббса. Сильні і слабкі сторони вчення про природну людину, перетворення її в соціальну істоту. Сутність і основні характеристики співвідношення суспільства та держави в творах Д. Юма. Естетичні концепції і вчення про суспільство А. Шефтсбері та Б. Мандевіля. Соціологічні погляди американського просвітителя Т. Пейна. Погляди Т. Джефферсона на демократичний устрій.

Засади основних соціологічних концепцій французького просвітництва. Сильні і слабкі сторони вчення про позитивні закони та географічний детермінізм Ш. Монтескьє «Про дух законів». Сутність проблеми приватної власності як причини соціальної нерівності. Основні характеристики ідеї «природного права» і «суспільного договору» Руссо, ідеї прогресу у новоєвропейській філософії. Концепція прогресу людства у філософії історії М.-Ж.-А.-Н. Кондорсе. Суттєві й специфічні риси соціологічних поглядів К. Гельвеція.

Особливості розвитку соціального знання в творчості німецьких просвітників. Значення вчення Х. Вольф для становлення німецького просвітництва. Ідеї прогресу і всезагальної історії людства у докритичний період творчості І. Канта, гуманістичні основи філософії історії І.Г. Гердера. Концепція Г.Е Лесінга. про єдність людського роду; соціально-філософські погляди Й.Г. Фіхте.

Емпіричне і теоретичне в соціальному дослідженні. Значення математичного знання для появи нових напрямів у суспільствознавстві. Витоки та розвиток школи «політичних арифметиків» та її роль у дослідженні соціально-них процесів. Особливості демографічних та статистичних досліджень у Німеччині. Розвиток статистичних і демографічних досліджень у Російській імперії. Описова школа статистики в Німеччині. Спотворення демографічних процесів у концепції народонаселення Роберта Мальтуса.

Специфіка кризи методології традиційного суспільствознавства. Особливості проблемної ситуації в розвитку знань про людину. Роль природничих наук для розвитку соціального знання. Інтелектуальні витoki науки про суспільство: ідея прогресу, ідея закону і методу. Парадокси редукціонізму та аналогії в науці про суспільство. Основні постулати теорії А. Сен-Сімона про необхідність нової науки про людину. Характерні особливості соціології в системі «моральнісних наук» Дж. Ст. Міля. Особливості методу соціальних наук у соціологічній концепції Дж. Ст. Міля.

Біографічні відомості про О. Конта. Лінійна система класифікації наук і місце в ній соціології. Соціологічна система Конта. Концепція «всезагальної злагоди». Предмет, структура і завдання соціології. Порядок і прогрес, статика й динаміка. Закон трьох стадій та його соціологічна інтерпретація. Закон трьох стадій та його соціологічна інтерпретація

Г. Спенсер: вчений і доля його вчення, Теорія соціальної еволюції Г. Спенсера. Предмет і методологія соціологічного пізнання. Типологія суспільств: за ступенем диференціації. Порівняльний аналіз суспільств військового та індустріального типу. Вчення Г. Спенсера про соціальні інститути.

Життєвий шлях А. де Токвіля. Основна тема роздумів і досліджень. Об'єкт та метод дослідження. Започаткування соціально-культурної традиції соціологічного аналізу. Демократія, свобода і рівність. Громадянське суспільство як особлива, позадержавна сфера соціуму. Оцінка Токвілем інститутів буржуазної демократії. Індивідуалізм у демократичному суспільстві. Небезпека нового деспотизму. Токвіль як попередник концепцій «масового суспільства».

Метафора організму як основа органіцистської школи. Органіцистська соціологія П.Ф. Лілієнфельда. Еволюція органіцистичних поглядів А.Е. Шеффле. Поняття «гілозоїзму» в органіцистичній концепції А.Фульє. Біологічний органіцизм А.Еспінаса. Вульгарний органіцизм О.І. Строніна. Поняття «соціальна патологія», «соціальна гігієна» та «соціальне здоров'я». Вульгарний органіцизм Р. Вормса. Механіцистична школа в соціології ХІХ ст.. Механіцистична теорія Г. Ч. Кері. Фізіосоціологія В. Оствальда. Географічний напрям у соціології.

Боротьба за існування і соціальні конфлікти як принципи соціалдарвіністичного напрямку в соціології. Принципи природного відбору та спадковості у вивченні суспільства У. Беджгота. Соціальні групи як предмет соціології Л. Гумпловича. Аналіз звичаїв та звичок у соціологічній концепції У. Самнера. Самозбереження і розмноження як основа суспільного розвитку за Г. Ратценхофером. Інтерес як центральне поняття соціологічної концепції А. Смолла. Основні принципи і представники расово-антропологічної школи. Вчення А. Гобіно про нерівність людських рас. Основні принципи і реакційність вчення антропосоціологів: О. Амон, Х. Чемберлен.

Суспільно-політична думка Німеччини першої половини XIX ст. Соціальна філософія Гегеля і младогегельянців. Державно-правова концепція Л. Фон Штейна. Революційне піднесення кінця 40-х років XIX ст. і його вплив на формування марксизму.

Оцінка К. Марксом ідей О. Конта. Динаміка розвитку продуктивних сил та виробничих відносин. Діалектико-матеріалістичний підхід до вивчення соціальних явищ. Поняття економічної суспільної формації. Типи економічних суспільних формацій. Марксистське вчення про соціальний прогрес і еволюціоністські концепції суспільного розвитку. Марксистська концепція товарного фетишизму її значення для соціологічної теорії. К. Маркс про ідеологію як неадекватну форму класової свідомості. Розвиток соціологічних ідей К. Маркса і Ф.Енгельса послідовниками марксизму. Історична доля соціологічних ідей К. Маркса, Дискусії про марксизм у сучасній соціології.

Соціальне обслідування та соціальне дослідження в емпіричній соціології. Специфіка емпіричних соціальних досліджень в Англії другої половини XIX початку XX ст.: основні напрями та представники.

Соціальні дослідження у Франції XIX – початку XX ст. Статистична «соціальна фізика» Адольфа Кетле. Емпіричні дослідження сім'ї Фредерика Ле Пле. Специфіка емпіричних соціальних досліджень в Німеччині XIX – на початку XX ст. «Бюджетний закон Е. Енгеля» та його значення. Діяльність Товариства соціальної політики: значення для розвитку емпіричної соціології.

Засади становлення і розвитку психологічного напрямку в соціології, його особливості. Сильні й слабкі сторони соціопсихологічних концепцій М. Лацаруса, Г. Штейнталя, В. Вундта, С. Сігеле, Г. Лебона, Г. Тарда, Ч.-Г. Кулі, З. Фройда та У. Мак-Дугала. Провідні ідеї психологічного напрямку в соціології, яка мали суттєвий вплив на подальший розвиток соціального знання. Кілька десятків визначень і термінів, запозичених у психологічній науці, які в подальшому стали невід'ємною складовою соціологічних досліджень теоретичного і прикладного характеру.

Життєвий і творчий шлях Ф. Тьоніса. Спільнота та суспільство як центральні. Поняття формальної соціології Ф. Тьоніса. Органічні та механічні соціальні зв'язки. Типологія волі. Основні принципи формальної соціології. Структура соціологічного знання в концепції Ф. Тьоніса. Значення соціології Ф. Тьоніса для розвитку соціології.

Життєвий і творчий шлях Г. Зіммеля. Періодизація творчості: натуралістичний, неокантіанський етапи, розробка проблематики розуміючої соціології та принципи філософії життя. Метод, предмет і завдання соціології. Соціальні форми як предмет соціології Г. Зіммеля. Структура соціологічного знання. Концепція соціальної диференціації. Функції форм усупільнення. Поняття «чистих форм усупільнення». Соціальні процеси – соціальні типи – моделі розвитку. Теорія конфлікту. Соціологія культури. Основні положення «Філософії грошей» Г. Зіммеля. Наукове значення соціології Г. Зіммеля.

Життєвий шлях і наукова творчість Е. Дюркгейма. Ідейно-теоретичні витоки творчості Е. Дюркгейма. Концепція соціології як науки. Визначення Дюркгеймом предмета і методу соціології. Соціальні факти як незалежні від індивідуальної свідомості способу дій, думок і переживань. Основні правила соціологічного методу. Соціальна солідарність та розподіл праці. Поняття механічної і органічної солідарності, сегментарної та функціональної диференціації, моральної щільності суспільства. Теорія колективних уявлень і її застосування до пояснення природи, релігії, науки, культури. Філософсько-соціологічна концепція моралі. Дюркгейм про соціальну норму і патологію. Соціологія суїциду Е. Дюркгейма. Концепція соціального розвитку. Тлумачення суспільства з позицій соціального реалізму.

Життя і творчість М. Вебера. Висхідні принципи соціологічної теорії. Критика інтуїтивізму і натуралізму в гуманітарних науках. Принцип «віднесення до цінності» і «свободи від оцінки. Ідеальний тип як логічна конструкція. Проблема розуміння і категорія «соціальної дії». Дослідження релігії в праці «Протестантська етика і дух капіталізму». Роль змін у релігійній етиці на становлення сучасного капіталізму. Зв'язок релігії та економіки. М. Вебер про соціальну базу і етичний зміст індуїзму, буддизму, конфуціанства, даосизму, іудаїзму, християнства та ісламу. Типологія видів панування. Легітимність легального типу панування. Концепція бюрократії. Веберівська концепція професійної етики політика і вченого. Типи соціальних спільностей і соціальних структур. Клас, соціальний статус і влада. Стратифікаційна концепція М. Вебера. Соціологія музики М. Вебера.

Віхи біографії і творчості В. Парето. Специфіка розгляду природи людини та суспільства. Соціологія як емпірична наука. Предмет і мета соціології В. Парето. Психологічні принципи соціологічної теорії дії. Методологія соціологічного пізнання. Ірраціоналістичний погляд на природу людини. Логічні та нелогічні вчинки. Резидуї та деривації («Залишки» і «похідні») – їх місце і роль структурах внутрішніх процесів детермінації людської поведінки. Концепція ідеології. Механізми забезпечення соціальної стабільності. Піраміда соціальної нерівності та динаміка її історичного існування. Два типи визначення еліти. Теорія соціальної гетерогенності та циркуляції еліт. Причини занепаду аристократії. Історія як «кладовище аристократії».

Віхи біографії і творчості В. Зомбарта. Соціологічні ідеї В. Зомбарта. Історична соціологія господарства. Вчення В. Зомбарта про соціокультурні передумови виникнення капіталізму. Дослідження метаморфоз життя капіталістичного духу як альтернатива веберівському проекту теорії походження сучасного капіталізму. Структура капіталістичного етосу, виокремлення понять «міщанський дух» і «підприємницький дух». Буржуа як соціально-психологічний типаж (особливий тип соціального характеру).

Особливості становлення й інституціоналізації соціологічного знання у США. Засади американської соціології, такі як: емпіризм, утилітарно-прагматична орієнтація досліджень, інтерес до «технологічної» сторони

соціологічного знання, домінування стабільно-заційних форм мислення над кризовими, соціально-реформістські симпатії. Сильні й слабкі сторони американської соціологічної традиції. Зміст базових напрямів та основні ідеї представників провідних шкіл соціології у США. Специфіку прикладного (емпіричного) характеру американського соціологічного знання.

Особливості подальшого розвитку американської соціологічної традиції, зокрема утве-рдження емпіричної соціології і масових опитувань. Визначення і показники, що використовуються при розробці загальної методології со-ціологічних досліджень, у тому числі математичних методів та проблематики вимірювання в соціології, при здійсненні панельних досліджень тощо. Сильні й слабкі сторони емпіричної діяльності Чиказької та Колумбійської соціологіч-них шкіл, а також представників неопозитивізму. Теоретико-наукове, методологічне та соціально-прикладне значення діяльності Дж. Геллапа та його дослідницьких структур з вивчення громадської думки.

Засади розвитку функціоналізму Британської школи соціальної антропології. Базові ідеї концепцій і теорій А.Р. Радкліффа-Брауна та Б. Малиновського, їх вплив на подальший розвиток соціального знання. Сильні й слабкі сторони функціоналізму як одного з провідних напрямів соціологічної науки. Поняття і визначення, якими оперують представники функціоналізму для вивчення суспільства.

Особливості розвитку німецької соціологічної думки в період між 20-ми – 60-ми рр. ст. і ті соціальні умови, в яких вона функціонувала. Теоретичні засади та напрями діяльності Франкфуртської школи. Провідні ідеї соціального змісту М. Горкхаймера, Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромма, А. Гелена та Х. Фрайєра, що вагомим чином вплинули на розвиток соціологічної науки у ХХ ст.. Специфіку емпіричних досліджень Х. Шельські та їх прикладне значення.

Умови формування та ідейно-соціальні засади «Французької соціологічної школи» й її представників. Провідні ідеї соціального змісту М. Хальбвакса, М. Мосса, Ж. Гурвіча, Р. Арона, Ж. Фураст'є, М. Крозьє, А. Турена, К. Леві-Строса та інших соціальних мислителів Франції 20-х– 60-х рр. ХХ ст.. Сильні й слабкі сторони інших впливових напрямів і течій французької соціології цього періоду – католицької соціології, соціологічного номіналізму, діалектичної соціології, ак-ціоналізму, соціології організацій, індустріальної соціології, структуралізму тощо. Поняття і визначення, якими оперували представники французької соціологічної думки для вивчення суспільства.

Сутність соціології як науки про колективну поведінку; – основні засади теорії соціальної еволюції Парка. Рівні соціально-еволюційних процесів. Роль конкуренції і конфліктів в житті суспільства. «Біотичний» базис суспільного життя. Суспільство як система, що спрямована до стану рівноваги; – аналізувати місто як соціальний організм. Дослідження соціальних проблем у роботах Л. Вірта «Урбанізм як спосіб життя».

Основні ідеї У.Томаса і Ф.Знанецького у їх спільній роботі «Польський селянин в Єв-ропі та Америці». Особливості методичної бази дослідження. Механізми пристосування індивіда до зовнішніх умов оточуючого середовища. Аспекти теорії мотивації соціальної поведінки і ментальної типологізації соціальних ситуацій, пристосування через пасивність (конформізм) і пристосування через активність (творчий підхід). Погляд на проблему соціальної адаптації. Універсальна класифікацію соціально-характерологічних типів адаптивної поведінки.

Особливості російського та американського періоду творчості П. Сорокіна; – сильні і слабкі сторони вчення П. Сорокіна про соціокультурну динаміку; – вчення П. Сорокіна про соціокультурну динаміку; сутність ідеї інтегралізму в соціології П. Сорокіна. Американський період творчості П. Сорокіна. «Злочин і кара, подвиг та винагорода» – творчий дебют молодого Сорокіна. Інтегральна соціологія П. Сорокіна.

Основні тези і поняття символічного інтеракціонізму. Формування і розвиток інтеракціоністських концепцій в американській соціології. Роль символів у процесі комунікації. Поняття «узагальнених інших». Становлення особистості як процес ролівої інтерналізації. Роль символів у процесі комунікації. Питання соціологічної теорії Дж. Міда та її сучасні версії.

Теоретичні джерела парсонівської концепції соціальної дії. Сильні і слабкі сторони творчої спадщини Толкотта Парсонса. Специфіку адаптації, інтеграції, відтворення структури і зняття напруги. Ціннісні орієнтації соціальної дії. творча спадщина Толкотта Парсонса, вплив його ідей. Природа соціальних змін. Основні характеристики соціальної диференціації.

Засади основних теорій середнього радіуса дії. Сильні і слабкі сторони дослідження Мертона в галузі соціології; – дані по теорії соціальної аномії. Основні теоретичні напрями соціології. Дискусії щодо функціоналізму. Три основні постулати мертонівської функції. Одинадцять заповідей функціоналізму.

Сутнісні характеристики теорії соціального обміну та передумови її виникнення. Основні постулати теорії соціального обміну Джорджа Хоманса. Причини критики хомансівської теорії свідомості. Характерні особливості макроструктуралізму. Критику структурних функціоналістів Хомансом; – теорія соціального обміну П. Блау. Складні процеси розвитку теоретичної соціології у другій половині ХХ ст. на початку ХХІ ст.

Основні засади теорії конфлікту. Історико-культурні та ідеологічні чинники формування конфліктологічного підходу. Теоретико-методологічні засади конфліктології. Способи раціональної регуляції соціальних конфліктів. Функціональність конфлікту: Л. Козер. Конфлікт як форма зняття напруженості в соціальній системі і фактор її інноваційної зміни. Роль теорії конфлікту Р. Дарендорфа та Л. Козера.

Теоретичні джерела феноменологічної соціології. Обґрунтування принципів феноменологічної соціології у праці А. Шюца «Змістовна

структура соціального світу». Розвиток ідей феноменологічної соціології у праці П. Бергера і Т. Лукмана «Соціальне конструювання реальності». Застосування феноменологічних методів у сучасній соціології науки і соціології культури, «фонові очікування» і їх функції у системі соціальної взаємодії; Феноменологічна соціологія А. Сікурела, П. Макх'ю та Р. Гратхофа. Основні ідеї етнометодології у працях Г. Гарфінкеля.

Засадничі основи неофункціоналізму і теорії соціокультурної модернізації. Сильні і слабкі сторони концепції логіки соціологічного знання Дж. Александера. Особливості розробки теорії соціальної дії Р. Мюнхом; співвідношення між «соціальною системою» і «життєвим світом»; Сучасні теорії модерного і постмодерного суспільства. Новітні напрями розвитку соціологічної теорії; Поворот до теоретичної інтеграції в сучасній соціології; аналізувати гендерні теорії; Роль соціології глобалізації.

Загальні особливості формування та передумови розвитку соціологічної думки в Україні; Значення Острозької та Київської школи в поширенні філософських і соціально-олітичних знань.

Осмислення соціальних процесів в Україні ХУІІІ – початку ХІХ ст. та їх роль у розвитку національної свідомості; М. М. Ковалевський як фундатор вітчизняної соціології. Період формування української академічної соціології ХІХ - початку ХХ ст.; Соціологічні питання у творчості О.Потебні. Мова як головна ознака народу.

Сучасна українська соціологічна думка; Створення в еміграції „Українського соціологічного інституту” (М. Грушевський, М. Шаповал, В. Липинський, Старосольський, В. Антонович, Дністрянський, Феценко-Чопівський та ін.) і його значення для розвитку української соціології. Соціологія в незалежній Україні. Сучасний стан, проблеми та перспективи; Плани розвитку соціології та практична діяльність М.Грушевського в УРСР. Діяльність та наукові школи Інституту соціології НАН України; Соціологічні дослідження наукових недержавних центрів.

Рекомендована література

Основна

1. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки: Пер. з франц.– К.: Юніверс, 2004. – 688 с.
2. Бурлачук В., Молчанов М., Степаненко В. Біля витоків соціальної думки в Україні.– К.,1995
3. Гіденс Е. Соціологія. – К.: Основи, 1999. – 726 с.
4. Дворецька Г.В. Соціологія: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.
5. Добренев В.И., Кравченко А.И. Фундаментальная социология: в 15 т. – Т. 7: Человек. Инди-вид. Личность. – М.: ИНФРА 2005. – 949 с.
6. Джонсон А. Тлумачний словник з соціології / А. Джонсон. – Львів: Вид-во ЛНУ, 2003. – 480 с.

7. Захарченко М.В. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.) / М.В. Захарченко, І.О. Погорілий. – К.: Либідь, 1993. – 336 с.
8. Каралаш Н.Г. Соціологія особистості: навч. посіб. – Чернівці: Рута, 2006. – 76 с.
9. Рассел Бертран. История западной философии и ее связи с политическими и социальными условиями от Античности до наших дней: в 3 кн.; науч ред. В.В. Целищев. – Изд. 7-е, стереотип. – М.: Академический Проект, 2009. – 1004 с.
10. Лапан Т.Д. Історія соціології: Навч. посіб. – Л.: ВЦ ЛНУ, 2007. – Ч. 1. – 236 с.
11. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: Загальний курс: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – 2.вид. – К.: Каравела, 2006. – 407 с.
12. Соціологічна енциклопедія / Ред. кол.: Астахова В.І., Бакіров В.С., Городяненко В.Г. (уклад.) та ін. – К.: Академвидав, 2008. – 456 с.
13. Кондратик Л.Й. Історія соціології України в іменах. – Луцьк, 1996.
14. Лобанова А. Історія розвитку соціологічної думки в Україні. – Кривий Ріг, 1994.
15. Основы социологии: Хрестоматия. Уч. пос. / Сост. В.И. Астахова и др. – Х., 1997.
16. Піча В., Черниш Н., Кондратик Л. З історії української соціологічної думки. – Львів, 1995.
17. Піча В.М. Соціологія: Загальний курс. – К., 2000. – С. 32-44.
18. Попова І.М. Соціологія. Пропедевтичний курс. – К., 1996. – С. 60-115.
19. Ручка А.О. Курс історії теоретичної соціології / А.О. Ручка, В.В. Танчер. – К.: Наукова думка, 1995. – 223 с.
20. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ століття: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1996. – 224 с.
21. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. – К.: Наукова думка, 1995. – 224 с.
22. Сірий Є.В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навч. посібник. – Вид. 2-ге. – К.: Атіка, 2007. – 480 с.
23. Соціологічна думка України / М.В. Захарченко, В.Ф. Бурлачук, М.О. Молчанов та ін. – К., 1996.
24. Соціологія. Наука об обществе / В.П. Андрущенко, Н.И. Горлача. – Х., 1996. – С. 149-154.
25. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / За заг. ред. В.І. Воловича. – К., 1998.
26. Соціологія: короткий навч. словник: терміни і поняття / [за наук. ред. В. М. Пічі]. – 2-ге вид., виправл., переробл. і доповн. – К.: Каравела; Львів: Новий Світ; Львів: Магнолія-2006, 2012. – 339 с.
27. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навч. словник / Укл. В.М. Піча, та ін. – Л., 2004.
28. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Конспект. - Вип.2. - С. 5 – 69. - Львів. 1996.

Допоміжна

1. Аристотель. Політика. Пер. з давньогрец. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
2. Платон Діалоги. Пер. з давньогрец. – Х.: Фоліо, 2008. – 349 с.
3. Бороноев А.О., Ермакович Ю.М. Ковалевский М.М. и институционализация социологии в России // СОЦИС. – 1996. - № 8. – С. 120-128.
4. Бурдые П. Практичний глузд. – К.: Укр. центр духов. культури, 2003. – 503 с.
5. Василенко Н.П. Академик Богдан Александрович Кистяковский // СОЦИС.– 1994.- № 2; № 4, № 5.
6. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної; пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2000. – 606 с.
7. Американская социологическая мысль: Тексты / Под В. И. Добренькова. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 496 с.
8. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. – М.: АСТ; Хранитель, 2006. – 878 с.
9. Парсонс Т. О структуре социального действия. — М.: Академический Проект, 2000. — 880 с.
10. Парсонс Т. Система координат действия и общая теория систем действия: культура, личность место социальных систем // Американская социологическая мысль: Тексты. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – С. 464.
11. Парсонс Т. Система современных обществ: Пер. с англ. Л.А. Седова, А.Д. Ковалева. – М.: Аспект Пресс, 1998. — С.18.
12. Парсонс Т. Функциональная теория изменения / Американская социологическая мысль. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – С. 464–480.
13. Бергер П. Л. Капіталістична революція: п'ятдесят пропозицій щодо процвітання, рівності і свободи: Монографія / П. Л. Бергер; Пер.з англ. С. О. Макеєв, І. П. Дзюб, І. О. Кресіна; Передм. В. К. Черняка. — К.: Вища школа, 1995. – 247 с.
14. Спенсер Г. Основания социологии; Социология как предмет изучения / Г. Спенсер // Тексты по истории социологии XIX-XX вв. Хрестоматия / Сост. и отв. ред. В.И. Добреньков, Л.П. Беленкова. – М. : Наука, 1994. – С. 29-73.
15. Геккер Дж. Историко-генетическая социология М.Ковалевского // Рубеж. – 1995. - № 6-7.
16. Головаха Е.І. Соціологічне знання: специфіка, критерії науковості та перспективи розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. - № 1. – С. 5-14.
17. Головаха Е.І. Співробітництво соціологів України та Польщі: сучасний стан та перспективи // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. - № 1. – С. 3-7.
18. Грушевський М.С. На порозі нової України. – К., 1991.

19. Грушевський М.С. Очерки истории украинского народа. – К., 1990.
20. Грушевський М.С. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991.
21. Депенчук Л.П. Б.О.Кістяківський. – К., 1995.
22. Драгоманов М. Вибране. – К., 1991.
23. Здравомыслов А.Г. Национальные социологические школы в современном мире // Общественные науки и современность. – 2007. - № 5. – С. 114-130.
24. История социологии и история социальной мысли: общее и особенное («круглый стол») // СОЦИС. – 1996. - № 10. – С. 77-88; Там само. - № 11. – С. 59-66.
25. Шюц А. Структури життєсвіту / А. Шюц, Т. Лукман; пер. з нім. та післямова В. Кебуладзе. – К.: Український Центр духовної культури, 2004. – 558 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dstu.dp.ua>
2. <http://pidruchniki.com/1584072012681/sotsiologiya/sotsiologiya>
3. <http://pidruchniki.com/17810409/sotsiologiya/sotsiologiya>
4. studopedia.org/10-158655.html
5. cde.nuft.edu.ua/mod/book/view.php?id=72193
6. https://studme.com.ua/.../stanovlenie_sotsiologii_kak_nauki..
7. megalib.com.ua/.../4256_31_Viniknennya_sociologii_yak_
8. buklib.net/books/22851/

Модуль «Методологія та методи соціологічних досліджень»

Види соціологічних досліджень. Пробні, пілотажні, описові та аналітичні дослідження. Точкове, суцільне, вибіркоче дослідження. Моніторинг. Польове та оперативне дослідження. Повторні дослідження. Case study.

Основні категорії та зміст вибіркового методу. Різновиди вибірки. Методи випадкової вибірки. Стратифікована вибірка. Гніздова та квотна вибірка. Невипадкова вибірка. Багатоступенева вибірка. Розрахунок та помилки вибіркового методу. Репрезентативність.

Типологія методів опитування. Функції. Інструментарій. Аналіз емпіричних даних. Представлення даних.

Соціологічна анкета. Пізнавальні можливості анкетного опитування. Функції анкетного опитування. Взаємозв'язок анкетних питань й кількості респондентів

Логічна структура анкетного запитання. Різновиди анкетних запитань. Закриті та відкриті запитання. Питання - фільтри. Складні запитання. «Ефекти імені» при формулювання запитань.

Загальна композиція анкети. Базова частина анкети. Обслуговуючі розділи анкети. Правила кодування. Розробка анкети. Аналіз якості анкети. Логічний контроль анкети. Помилки анкет ера та контроль поля.

Особливості методу інтерв'ювання. Організація фокус – груп. Відбір, підготовка, інструктаж інтерв'юєрів. Ефект інтерв'юєра.

Типологія інтерв'ю. Формалізоване та вільне інтерв'ю.. Фокус – група як метод опитування. Телефонне інтерв'ю.

Задачі маркетингового дослідження. Проблема вибірки та репрезентативності. Бриф та брифінг. Лабораторне опитування (Hall-test). Домашній тест (Home-test). Особисте інтерв'ю (face-to-face). Кабінетне дослідження (Desk research). Телефонне опитування OMNIBUS. The VALS Survey.

Методологія та різновиди експертного опитування. Відбір експертів. Фактори валідності експертних оцінок. Помилки та труднощі експертного опитування.

Опитування на вході та виході. Праймериз. Exit – Poll. Політичний рейтинг.

Спостереження у соціальних науках. Аналіз документів. Науковий експеримент. Action research. Дослідницькі центри.

Сутність та специфіка спостереження. Формалізоване та включене спостереження. Переваги та недоліки методу спостереження. Роль та якості спостерігача.

Документальна база соціології. Аналіз документів: загальні положення. Методологія та методика контент – аналізу.

Сутність, методологія та процедура експериментування. Формування груп в експерименті. Помилки та труднощі. Класифікація експериментів. Соціодраматургічні та етнометодологічні експерименти.

Визначення та сфера застосування. Методологія та процедура проведення. Методи AR. Парадигми AR.

Методологія тестування. Класифікація тестів. Соціометрія. Технологія тестування. Комп'ютерне тестування.

Кількісні методи як спроба перекладу процесу пояснення соціальних проблем на математичну мову. Якісні та кількісні ознаки соціальних явищ: взаємозв'язок соціологічного, логічного, статистичного та математичного знання.

Теорія множин та теорія комбінаторики. Елементи (основні поняття) теорії множин: множина, підмножина, включення, перетин, об'єднання та різниця множин. Елементи (основні поняття) теорії комбінаторики: перестановки, сполучення (комбінації), розміщення та їх властивості. Елементи (основні поняття) теорії ймовірностей: сумісна, несумісна, протилежна, достовірна, неможлива, випадкова подія, група подій, елементарна подія, ймовірність події, множення та складання ймовірностей, формула повної ймовірності, формула Байєса.

Випадкова подія та випадкова величина (випадкова подія, яка приймає числове значення, змінна величина). Дискретна та неперервна випадкова величина. Випадкові величини: функція розподілу ймовірностей дискретних випадкових величин, варіаційний ряд. Функція розподілу та щільність ймовірності безперервної випадкової величини. Міри центральної тенденції: мода, медіана, середнє арифметичне, дисперсія, стандартне відхилення. Нормальний розподіл випадкової величини. Дисперсія як міра варіації та її властивості. Квартилі, квантилі, децилі, перцентилі. Критерій залежності ознак Пірсона (“хі-квадрат”). Закон великих чисел.

Математична статистика: описова статистика, аналітична статистика (теорія статистичних висновків). Статистичні данні (змінні ознаки). Якісні та кількісні ознаки. Перевірка причинних зв'язків між змінними. Статистична сукупність. Суцільні та вибіркові дослідження. Генеральна сукупність (популяція). Структура генеральної сукупності: розподіл генеральної сукупності на групи (підсукупності) за певною ознакою (невипадковим фактором); розподіл генеральної сукупності на частки (відсотковий склад) в ній під сукупностей, виокремлених в ній за однією або декількома ознаками; розподіл генеральної структури на вибірки.

Параметри – числові характеристики генеральної сукупності. Джерела інформації про генеральну сукупність. Джерела та процедури збору інформації про генеральну сукупність.

Генеральна та вибіркова сукупність. Визначення вибіркової сукупності як сукупності значень випадкових величин, обраних з генеральної сукупності за випадковою ознакою. Структура вибірки як процентні пропорції ознак об'єкту на підставі яких сформована вибіркова сукупність. Параметри (числові характеристики генеральної сукупності) та статистики (числові характеристики вибірки).

Обсяг вибірки. Розрахунок обсягу вибірки. Репрезентативність вибірки. Визначення репрезентативності та середньої помилки вибірки. Поняття похибки вибірок та типи похибок. Довірчий інтервал.

Взаємозв'язок між проблемою, метою, об'єктом та предметом дослідження, генеральною сукупністю, гіпотезами, поняттями та показниками і обсягом вибіркової сукупності. Перевірка статистичних гіпотез. Точкове та інтервальне оцінювання. Помилка інтервального оцінювання та обсяг вибірки. Визначення основних процедур отримання емпіричного матеріалу та його наступної обробки.

Зв'язок статистичних гіпотез із змістовними. Значення точкової та інтервальної оцінки для визначення обсягу вибірки. Помилка оцінювання та обсяг вибірки. Визначення значущості розбіжності часток, дисперсій, коефіцієнтів кореляції, заснованих на критерії хі-квадрат.

Тип об'єкту репрезентації та спосіб їх районування на проміжних стадіях відбору. Особливості політико-адміністративної одиниці, промислових об'єктів, житлових об'єктів. Методи типологізації об'єктів репрезентації або одиниць спостереження в окремі типи. Типи соціально-

економічних структур: етнодемографічні, сімейно-господарська, соціально-професійна, організаційно- управлінська, соціально-трудова, територіальна.

Простий імовірнісний відбір. Систематичні та випадкові помилки споглядання. Класифікація і характер помилок репрезентативності. Систематичний відбір. Серійна (гніздова) вибірка. Розрахунок характеристик серійної вибірки.

Метод маршрутного опитування. Основні позначення для стратифікованого відбору. Розрахунок характеристик стратифікованої вибірки.

Етнодемографічні, сімейно-господарські, соціально-професійні, організаційно-управлінські, соціально-трудова, територіальні показники та їх роль для районування спільнот: а) місце індивіда в системі сучасного виробництва; б) характеристика матеріальних умов існування індивіда; в) умови праці як чинник формування ціннісних орієнтацій індивіда; г) характеристики соціальних відносин як чинник прагнення індивіда до консенсусу або конфлікту; д) характеристики образу чи стилю життя індивіда.

Вплив локального руху населення на якість вибіркового дослідження. Проблема важкодоступних респондентів Соціально-демографічні ознаки та репрезентативність для багатоступневих вибірок. Важкодоступні респонденти: вік, рівень освіти, тип місця проживання респондентів та їх сімейний та шлюбний стан.

Принади стратифікованого відбору. Багатоступеневі та комбіновані засоби формування вибіркової сукупності. Помилка багатоступеневої вибірки. Багатофазовий відбір. Невипадкові методи відбору та інші підходи до формування вибірки. Комбінована одноступенева вибірка. Квотна вибірка. Різновиди техніки квотного відбору. Панельний метод. Формування вибірки шляхом опитування першого зустрічного.

Організація вибірки за місцем роботи, навчання та служби тощо.

Організація вибірки за місцем відпочинку, покупки чи споживання якоїсь продукції тощо.

Специфіка методу exit poll. Розгляд світового досвіду застосування exit poll. Розгляд вітчизняного досвіду використання exit poll. Особливості розташування опорних точок у випадку exit poll в міській та сільській місцевості. Специфіка відбору потенційного респондента.

Специфіка соціологічного дослідження з опорою на матеріал аналізу документів. Вплив мети дослідження на вибір документів. Районування документів. Специфіка вибору методу відбору елементів тексту. Оцінка помилка вибірки для гніздового відбору.

Причини пошуку матеріалів для коригування даних опитувань. Схема інтерв'ювання осіб, що не відповіли питання поштової анкети. Використання інтерв'ю задля отримання еталонних розподілів ознак анкети дослідження. Співставлення даних масових опитувань, отриманих за допомогою процедур

комбінування поштового опитування та інтерв'ю. Комбінування поштового опитування та телефонного інтерв'ю.

Загальні принципи статистичного зважування результатів вибірових обстежень населення. Дизайн вибірки та система ваг. Принципи коригування системи ваг для врахування відмов від обстеження. Проблеми калібрації ваг.

Рекомендована література

Основна:

1. Вербець В.В. Методологія та методика соціологічних досліджень: Навчально методичний посібник. – Друге вид. доп. і перероб. – Рівне: РДГУ: Інститут соціальних досліджень, 2006.
2. Вербець В.В. Методика організації та проведення соціологічного дослідження: Навчально-методичний посібник. – Березно. - 2008. – 231 с.
3. Волович Ю. П. Надежность информации в социологическом исследовании. — К., 1974.
4. Кількісні та якісні методи збору інформації у соціальних дослідженнях./ Гілета О.П., Климанська Л.Д., Козак М.Я, Савчинський Р.О. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 167 с.
5. Кракович Д., Сердюк А. Интервьюирование в социологическом исследовании.— К., 1992.
6. Михайлева, Екатерина Геннадиевна. Методология и методы социологических исследований : учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Е. Г. Михайлева ; Нар. укр. акад., [каф. социологии]. – Харьков : Изд-во НУА, 2016. – 286 с.
7. Паниотто В.И. Качество социологической информации / В.И. Паниотто. – К.: Наук. думка, 1986. - 224 с.
8. Паниотто В.И. Количественные методы в социологических исследованиях / В.И. Паниотто, В.С. Максименко. - К.: Наук. думка, 1982. - 272 с.
9. Паниотто В.И . Статистичний аналіз соціологічних даних. — У співав. з В.С. Максименко, Н.М.Харченко. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. — 270 с.
10. Паниотто В.И .Комп'ютерний аналіз соціологічних даних. — Разом з А.Горбачиком. (рукопис)
11. Паниотто В.И Почтовый опрос в социологическом исследовании. В соавт. с Ю.Яковенко. Киев: Наукова думка, 138 с., 1988 (рос. мовою)

12. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження. — К., 1996.
13. Піча В. М., Вовканич С. И., Маковецький В. М. Як підготувати, провести і узагальнити результати соціологічних досліджень? — Львів, 1996.
14. Якісні дослідження у соціологічних практиках: Навчальний посібник/ За ред.. Н.Костенко, Л.Скокової. — К.: Інститут соціології НАНУ, 2009. — 400 с.
15. Ярмач О. В. Методи збору та аналізу соціальної інформації. 2010.

Допоміжна

1. Абриков, В. С. Количественные и качественные методы: соединяем и властвуем! / В. С. Абриков, Я. Г. Николаева // Социологические исследования. — 2010. — N 1. — С. 142-145.
2. Аверьянов, Л. Я. Искусство задавать вопросы [Текст] : заметки социолога / Л. Я. Аверьянов. — М.: Моск. рабочий, 1987. — 224 с.
3. Андреев Э.П. Методы измерения в социологии / Э.П. Андреев, Г.В. Осипов. - М.: Наука, 1977. - 88 с.
4. Белановский С.А. Индивидуальное глубокое интервью / С.А. Белановский. - М.: Никколо-Медиа, 1993. - 320 с.
5. Белановский С.А. Метод фокус-групп / С.А. Белановский. - М.: Изд-во Магистр, 1996. - 272 с.
6. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених/ Олена Богдан; консультант-рецензент Володимир Паніотто. _ К.: Дух і Літера, 2015.- 380с., з іл.
7. Ватолина, Ю.В. Метод наблюдения в социологии [Текст] : на основе опыта Вальтера Беньямина / Ю. В. Ватолина. — СПб.: Изд-во СПб. ун-та, 2006. — 141 с. — Библиогр. : с. 137-140.
8. Верещкая А.И. Методы измерения в социологии: Методические указания по изучению темы. - Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. - 16 с.
9. Воронов Ю.П. Методы сбора информации в социологических исследованиях / Ю.П. Воронов. - М.: Статистика, 1974. - 234 с.
10. Воронов Ю.П. Районирование выборки в социологии / Ю.П. Воронов. - Новосибирск: Изд-во «Наука», 1990. — 117 с.
11. Голубков Е.П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика / Е.П. Голубков. - М.: Изд-во «Финпресс», 1998. - 416 с.
12. Горшков М.К. Как провести социологическое исследование / М.К. Горшков, Ф.Э. Шереги. - М.: Политиздат, 1990. — 334 с.
13. Гречихин В.Г. Лекции по методике и технике социологических исследований: Учеб. пособие / В.Г. Гречихин. - М.: Изд-во МГУ, 1988. - 118 с.

14. Гречихин, В. Г. Лекции по методике и технике социологических исследований [Текст] : учебное пособие / В. Г. Гречихин. — М.: Изд-во МГУ, 1988. — 232 с. : ил. — Библиогр. в конце лекций.
15. Давыдов А.А. Объем выборки / А.А. Давыдов // Социс. - 1990. - № 6. - С. 23-28.
16. Давыдов А.А. Ремонт выборки / А.А. Давыдов, А.О. Крыштановский // Социс. - 1989. - № 5. - С. 22-27.
17. Давыдов А. А. Репрезентативность выборки / А.А. Давыдов // Социс. - 1990. - № 1. - С. 19-25.
18. Девятко И. Ф. Методы социологического исследования.— Екатеринбург: Изд-во Урал. Ун-та, 1998. 208 с.
19. Девятко, И. Ф. Методы социологического исследования [Текст] : учебное пособие для вузов / И. Ф. Девятко. — 6-е изд. — М.: КДУ, [2010]. — 295 с. : ил. — Библиогр. в конце гл.
20. Добреньков, В. И. Методы социологического исследования [Текст] : учебник для вузов / В. И. Добреньков, А. И. Кравченко. — М.: ИНФРА-М, 2008. — 767 с.
21. Добреньков В.И., Кравченко А.И. Методы социологического исследования. М., 2004. 768с.
22. Дудина, В. И. Методология и методы социологического исследования: Учебник / Дудина В.И., Смирнова Е.Э. - СПб:СПбГУ, 2014. 388 с.
23. Здравомыслов А.Г. Методология и процедура социологических исследований / А.Г. Здравомыслов. - М.: Мысль, 1969. - 142 с.
24. Иудин А.А., Рюмин А.М. Традиционные и компьютерные методы анализа документов в социологии. Учебное пособие. Нижний Новгород, ННГУ, 2010. - 37 с.
25. Иудин А.А., Рюмин А.М. Контент-анализ текстов: компьютерные технологии: Учебное пособие. - Н.Новгород: Нижегородский государственный университет им. Н.И.Лобачевского, 2010. - 37 с.
26. Елисеева, Е. Н. Исследование социально-экономических и политических процессов [Текст] : учебное пособие / Е. Н. Елисеева. — 2-е изд., перераб. и доп. — Челябинск: Челяб. гос. ун-т, 2008. — 135 с.
27. Зборовский, Г. Е. Прикладная социология [Текст] : учебное пособие для гуманитарных (несоциологических) специальностей / Г. Е. Зборовский, Е. А. Шуклина. — М.: Гардарики, 2006. — 175 с.
28. Как провести социологическое исследование [Текст] : в помощь идеологическому активу / под ред. М. К. Горшкова, Ф. Э. Шереги. — М.: Политиздат, 1985. — 224 с.
29. Калашникова С.М., Стеценко А.И. Составление анкеты в социологическом исследовании: Методические указания по теме. - Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. 33 с.
30. Кузнецова, Л. А. Основы научных исследований [Текст] : учебное пособие / Л. А. Кузнецова, Е. Н. Елисеева. — 3-е изд., перераб. и доп. — Челябинск: Челяб. гос. унт, 2008. — 105 с.

31. Кузьмина, О. Г. Социологическое обеспечение рекламы и маркетинга [Текст] : учебное пособие / О. Г. Кузьмина. — М.: Наука-Спектр: Дашков и К, 2011. — 187 с. : табл. — Слов. терминов: с. 173-187.
32. Кулаков А.П. Измерение в социологии: учебное пособие; Новосиб. гос. архитектур.-строит. ун-т. - Новосибирск: НГАСУ (Сибстрин), 2005. 124 с.
33. Методы сбора информации в социологических исследованиях [Текст] : [в 2 книгах] / В. Г. Андреенков [и др.] ; отв. ред. В. Г. Андреенков, О. М. Маслова ; АН СССР, Инт социологии. — М.: Наука, Б.г. — Авт. указаны на обороте тит. л. — ISBN 5-02- 013314-0.
34. Мягков, А. Ю. О достоверности ответов респондентов в телефонном интервью: (экспериментальное тестирование ряда приемов) / А. Ю. Мягков, С. Л. Журавлева // Социологические исследования. — 2010. — N 10. — С. 81-92.
35. Темницкий А.Л. Учебное исследование по эмпирической социологии. 2003. –269с.
36. Штейнберг И., Шанин Т., Ковалев Е.,Левинсон А. Качественные методы. Полевые социологические исследования. - СПб.,: Алетейя, 2009. – 352 с.
37. Шурбе В.З. Методология и методика социологического исследования: учебное пособие; Новосиб. гос. архитектур.-строит. ун-т (Сибстрин). - Новосибирск: НГАСУ (Сибстрин), 2008. 128 с.
38. Ядов В.А. Социологическое исследование: методология, программа, методы / В.А. Ядов. - Самара: Самар. ун-т, 1995. -236 с.
39. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования: описание, объяснение, понимание социальной реальности: учеб. пособие / В.А.Ядов. - 5-е изд., стер. М.: Издательство 'Омега-Л'. 2011. 567 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.dstu.dp.ua>
2. <http://pidruchniki.com/1584072012681/sotsiologiya/sotsiologiya>
3. <http://pidruchniki.com/17810409/sotsiologiya/sotsiologiya>
4. studopedia.org/10-158655.html
5. cde.nuft.edu.ua/mod/book/view.php?id=72193
6. https://studme.com.ua/.../stanovlenie_sotsiologii_kak_nauki..
7. megalib.com.ua/.../4256_31_Viniknennya_sociologii_yak_.
8. buklib.net/books/22851/
9. <http://kaf106.khai.edu/ru/library/metodi-zboru-ta-analizu-sotsialnoyi-informatsiyi.html>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Факультет психології, історії та соціології
Кафедра соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та
науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради

[Signature] Віталій КОБЕЦЬ

«17» листопада 20__ р.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО АТЕСТАЦІЇ
здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр»
спеціальності 054 Соціологія
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

ПОГОДЖЕНО
на засіданні
науково-методичної ради
Соціально-психологічного факультету

Голова НМР *[Signature]* Володимир ГУРІЧ

«17» листопада 2020р., протокол № 3

Херсон – 2020 р.

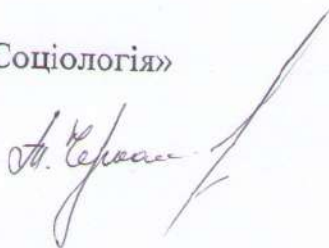
Затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та соціології
Протокол № 4 від 09 листопада 2020 р.

Завідувач кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та соціології

Тетяна КОРШУН

Гарант освітньої програми «Соціологія»
першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти

Тетяна ЧЕРКАШИНА

I модуль «Історія та теорія соціології»

1. Історія соціології як наука
2. Соціальне знання архаїчних суспільств і Стародавнього Сходу
3. Виникнення і розвиток античної науки та її значення для пізнання соціальних процесів
4. Соціально-філософські проблеми суспільства і соціального пізнання в працях античних філософів
5. Економічна та політична обумовленість емпіричних досліджень в античних суспільствах
6. Соціальне знання епохи Середньовіччя
7. Вплив творчості гуманістів Відродження на розвиток соціального пізнання
8. Становлення елементів соціологічного знання у XV–XVI ст.
9. Соціальні утопії Т.Мора і Т.Кампанелли
10. Особливості розвитку соціального знання нового часу
11. Соціальне знання англо-саксонського Просвітництва
12. Соціологічні концепції французького просвітництва
13. Елементи соціального знання у творчості німецьких просвітників
14. Розвиток емпіричних, демографічних і статистичних досліджень і методологічних проблем наукового знання XVII – поч. XIX ст.
15. Виникнення і розвиток соціології
16. Огюст Конт і проект нової науки – соціології
17. Еволюціоністська соціологія Герберта Спенсера
18. Історична соціологія Алексіса де Токвіля
19. Органіцизм у соціології
20. Концепції соціального дарвінізму в соціології XIX ст.
21. Ідейно-теоретичні витoki марксистської соціології
22. Проблема суспільного розвитку в творчості Карла Маркса
23. Емпіричні соціальні дослідження в Англії наприкінці XIX ст. – початку XX ст.
24. Емпіричні соціальні дослідження у Франції та Німеччині XIX – початку XX ст.
25. Психологічний напрям у соціології XIX – початку XX ст.
26. Соціологічна концепція Ф.Тьоніса
27. Соціологічна концепція Г.Зіммеля
28. Соціологія Еміля Дюркгейма
29. Розуміюча соціологія Макса Вебера
30. Система соціології Вільфредо Парето
31. Соціологія Вернера Зомбарта
32. Формування американської соціологічної традиції
33. Розвиток емпіричної соціології та масових опитувань у США
34. Функціоналізм Британської школи культурної антропології
35. Розвиток німецької соціологічної думки в період між 20-ми – 60-ми рр. XX ст.

36. Соціологічна думка Франції 20-х – 60-х рр. ХХ ст.
37. Еволюціоністсько-реформістський підхід Р. Парка та соціологія міста
38. Соціально-психологічна концепція Ф.Знанецького і У.Томаса
39. Інтегральна соціологія Пітирима Сорокіна
40. Інтеракціоністська соціологія
41. Структурно-функціональна соціологія Толкотта Парсонса
42. Функціоналізм Роберта Мертона
43. Теорія соціального обміну Джорджа Хоманса і Пітера Блау
44. Теорія конфлікту: Ральф Дарендорф, Л'юїс Козер
45. Феноменологічна соціологія і етнометодологія
46. Новітні напрями розвитку соціологічної теорії
47. Загальні особливості формування та передумови розвитку соціологічної думки в Україні. Значення Острозької та Київської школи в поширенні філософських і соціально-олітичних знань.
48. Осмислення соціальних процесів в Україні ХУІІІ – початку ХІХ ст. та їх роль у розвитку національної свідомості; М. М. Ковалевський як фундатор вітчизняної соціології. Період формування української академічної соціології ХІХ - початку ХХ ст.; Соціологічні питання у творчості О.Потебні. Мова як головна ознака народу.
49. Сучасна українська соціологічна думка; Створення в еміграції „Українського соціологічного інституту” (М. Грушевський, М. Шаповал, В. Липинський, Старосольський, В. Антонович, Дністрянський, Фещенко-Чопівський та ін.) і його значення для розвитку української соціології.
50. Соціологія в незалежній Україні. Сучасний стан, проблеми та перспективи
51. Діяльність та наукові школи Інституту соціології НАН України
52. Соціологічні дослідження наукових недержавних центрів

Модуль «Методологія та методи соціологічних досліджень»

1. Види соціологічних досліджень. Пробні, пілотажні, описові та аналітичні дослідження. Точкове, суцільне, вибіркоче дослідження. Моніторинг. Польове та оперативне дослідження. Повторні дослідження. Case study.
2. Основні категорії та зміст вибіркового методу. Різновиди вибірки. Методи випадкової вибірки. Стратифікована вибірка. Гніздова та квотна вибірка. Невипадкова вибірка. Багатоступенева вибірка. Розрахунок та помилки вибіркового методу. Репрезентативність.
3. Типологія методів опитування. Функції. Інструментарій. Аналіз емпіричних даних. Представлення даних.

4. Соціологічна анкета. Пізнавальні можливості анкетного опитування. Функції анкетного опитування. Взаємозв'язок анкетних питань й кількості респондентів
5. Логічна структура анкетного запитання. Різновиди анкетних запитань. Закриті та відкриті запитання. Питання - фільтри. Складні запитання. «Ефекти імені» при формулювання запитань.
6. Загальна композиція анкети. Базова частина анкети.. Обслуговуючи розділи анкети. Правила кодування. Розробка анкети. Аналіз якості анкети. Логічний контроль анкети. Помилки анкет ера та контроль поля.
7. Особливості методу інтерв'ювання.. Організація фокус – груп.. Відбір, підготовка, інструктаж інтерв'юєрів. Ефект інтерв'юєра. Типологія інтерв'ю. Формалізоване та вільне інтерв'ю.. Фокус – група як метод опитування. Телефонне інтерв'ю.
8. Задачі маркетингового дослідження. Проблема вибірки та репрезентативності. Бриф та брифінг. Лабораторне опитування (Hall-test). Домашній тест (Home-test). Особисте інтерв'ю (face-to-face). Телефонне опитування OMNIBUS. The VALS Survey.
9. Методологія та різновиди експертного опитування. Відбір експертів. Фактори валідності експертних оцінок. Помилки та труднощі експертного опитування.
10. Опитування на вході та виході. Праймериз. Exit – Poll. Політичний рейтинг.
11. Спостереження у соціальних науках. Аналіз документів. Науковий експеримент. Action research. Дослідницькі центри. Сутність та специфіка спостереження. Формалізоване та включене спостереження. Переваги та недоліки методу спостереження. Роль та якості спостерігача.
12. Документальна база соціології. Аналіз документів: загальні положення. Методологія та методика контент – аналізу.
13. Сутність, методологія та процедура експериментування. Формування груп в експерименті. Помилки та труднощі. Класифікація експериментів. Соціодраматургічні та етнометодологічні експерименти. Визначення та сфера застосування. Методологія та процедура проведення. Методи AR. Парадигми AR.
14. Методологія тестування. Класифікація тестів. Соціометрія. Технологія тестування. Комп'ютерне тестування.
15. Кількісні методи як спроба перекладу процесу пояснення соціальних проблем на математичну мову. Якісні та кількісні ознаки соціальних явищ: взаємозв'язок соціологічного, логічного, статистичного та математичного знання.
16. Суцільні та вибіркові дослідження. Генеральна сукупність (популяція). Структура генеральної сукупності: розподіл генеральної сукупності на групи (підсукупності) за певною ознакою

- (невипадковим фактором); розподіл генеральної сукупності на частки (відсотковий склад) в ній під сукупностей, виокремлених в ній за однією або декількома ознаками; розподіл генеральної структури на вибірки.
17. Параметри – числові характеристики генеральної сукупності. Джерела інформації про генеральну сукупність. Джерела та процедури збору інформації про генеральну сукупність.
 18. Генеральна та вибіркова сукупність. Визначення вибіркової сукупності як сукупності значень випадкових величин, обраних з генеральної сукупності за випадковою ознакою. Структура вибірки як процентні пропорції ознак об'єкту на підставі яких сформована вибіркова сукупність. Параметри (числові характеристики генеральної сукупності) та статистики (числові характеристики вибірки).
 19. Обсяг вибірки. Розрахунок обсягу вибірки. Репрезентативність вибірки. Визначення репрезентативності та середньої помилки вибірки. Поняття похибки вибірок та типи похибок. Довірчий інтервал.
 20. Взаємозв'язок між проблемою, метою, об'єктом та предметом дослідження, генеральною сукупністю, гіпотезами, поняттями та показниками і обсягом вибіркової сукупності. Перевірка статистичних гіпотез. Точкове та інтервальне оцінювання. Помилка інтервального оцінювання та обсяг вибірки. Визначення основних процедур отримання емпіричного матеріалу та його наступної обробки.
 21. Зв'язок статистичних гіпотез із змістовними. Значення точкової та інтервальної оцінки для визначення обсягу вибірки. Помилка оцінювання та обсяг вибірки. Визначення значущості розбіжності часток, дисперсій, коефіцієнтів кореляції, заснованих на критерії хі-квадрат.
 22. Тип об'єкту репрезентації та спосіб їх районування на проміжних стадіях відбору. Особливості політико-адміністративної одиниці, промислових об'єктів, житлових об'єктів. Методи типологізації об'єктів репрезентації або одиниць спостереження в окремі типи. Типи соціально-економічних структур: етнодемографічні, сімейно-господарська, соціально-професійна, організаційно- управлінська, соціально-трудова, територіальна.
 23. Простий імовірнісний відбір. Систематичні та випадкові помилки споглядання. Класифікація і характер помилок репрезентативності. Систематичний відбір. Серійна (гніздова) вибірка. Розрахунок характеристик серійної вибірки.
 24. Метод маршрутного опитування. Основні позначення для стратифікованого відбору. Розрахунок характеристик стратифікованої вибірки.
 25. Етнодемографічні, сімейно-господарські, соціально-професійні, організаційно-управлінські, соціально-трудова, територіальні

- показники та їх роль для районування спільнот: а) місце індивіда в системі сучасного виробництва; б) характеристика матеріальних умов існування індивіда; в) умови праці як чинник формування ціннісних орієнтацій індивіда; г) характеристики соціальних відносин як чинник прагнення індивіда до консенсусу або конфлікту; д) характеристики образу чи стилю життя індивіда.
26. Вплив локального руху населення на якість вибіркового дослідження. Проблема важкодоступних респондентів Соціально-демографічні ознаки та репрезентативність для багатоступеневих вибірок. Важкодоступні респонденти: вік, рівень освіти, тип місця проживання респондентів та їх сімейний та шлюбний стан.
 27. Принади стратифікованого відбору. Багатоступеневі та комбіновані засоби формування вибіркової сукупності. Помилка багатоступеневої вибірки. Багатофазовий відбір. Невипадкові методи відбору та інші підходи до формування вибірки. Комбінована одноступенева вибірка. Квотна вибірка. Різновиди техніки квотного відбору. Панельний метод. Формування вибірки шляхом опитування першого зустрічного.
 28. Організація вибірки за місцем роботи, навчання та служби тощо. Організація вибірки за місцем відпочинку, покупки чи споживання якоїсь продукції тощо.
 29. Специфіка методу exit poll. Розгляд світового досвіду застосування exit poll. Розгляд вітчизняного досвіду використання exit poll. Особливості розташування опорних точок у випадку exit poll в міській та сільській місцевості. Специфіка відбору потенційного респондента.
 30. Специфіка соціологічного дослідження з опорою на матеріал аналізу документів. Вплив мети дослідження на вибір документів. Районування документів. Специфіка вибору методу відбору елементів тексту. Оцінка помилка вибірки для гніздового відбору.
 31. Причини пошуку матеріалів для коригування даних опитувань. Схема інтерв'ювання осіб, що не відповіли питання поштової анкети. Використання інтерв'ю задля отримання еталонних розподілів ознак анкети дослідження. Співставлення даних масових опитувань, отриманих за допомогою процедур комбінування поштового опитування та інтерв'ю. Комбінування поштового опитування та телефонного інтерв'ю.
 32. Загальні принципи статистичного зважування результатів вибірових обстежень населення. Дизайн вибірки та система ваг. Принципи коригування системи ваг для врахування відмов від обстеження. Проблеми калібрації ваг.
 33. Види соціологічних досліджень. Пробні, пілотажні, описові та аналітичні дослідження. Точкове, суцільне, вибіркоче дослідження. Моніторинг. Польове та оперативне дослідження. Повторні дослідження. Case study.

34. Основні категорії та зміст вибіркового методу. Різновиди вибірки. Методи випадкової вибірки. Стратифікована вибірка. Гніздова та квотна вибірка. Невипадкова вибірка. Багатоступенева вибірка. Розрахунок та помилки вибіркового методу. Репрезентативність.
35. Типологія методів опитування. Функції. Інструментарій. Аналіз емпіричних даних. Представлення даних.
36. Соціологічна анкета. Пізнавальні можливості анкетного опитування. Функції анкетного опитування. Взаємозв'язок анкетних питань й кількості респондентів. Логічна структура анкетного запитання. Різновиди анкетних запитань. Закриті та відкриті запитання. Питання - фільтри. Складні запитання. «Ефекти імені» при формулювання запитань.
37. Загальна композиція анкети. Базова частина анкети.. Обслуговуючі розділи анкети. Правила кодування. Розробка анкети. Аналіз якості анкети. Логічний контроль анкети. Помилки анкет ера та контроль поля.
38. Особливості методу інтерв'ювання.. Організація фокус – груп.. Відбір, підготовка, інструктаж інтерв'юєрів. Ефект інтерв'юєра. Типологія інтерв'ю. Формалізоване та вільне інтерв'ю.. Фокус – група як метод опитування. Телефонне інтерв'ю.

Критерії оцінювання здобувачів атестації ступеня вищої освіти «бакалавр»

(згідно до [Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти](#) (наказ ХДУ від 07.09.2020 № 803-Д))

(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/QAssurance.aspx>)

Атестаційний екзамен передбачає оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо їх відповідності вимогам стандартів вищої освіти (за наявності) та проводиться у форм екзаменів з обов'язкових дисциплін професійної підготовки в обсязі чинних силабусів.

Оцінка відповідає рівню сформованості загальних і фахових компетентностей та отриманих програмних результатів навчання здобувача освіти та визначається шкалою ЄКТС та національною системою оцінювання (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре

74-81	C		
64-73	D	Satisfactor y	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання здобувачів атестації з модулів «Історія та теорія соціології», «Методологія та методи соціологічних досліджень»

Атестація є засобом перевірки теоретичної та практичної підготовки здобувачів згідно з типовими програмами. Вона складається з двох питань, пов'язаних із теоретичними та практичними запитаннями з освітньої програми «Соціологія» та питаннями історії становлення соціології першого (бакалаврського) рівня. Модулі державної атестації дають змогу виявити рівень підготовки випускників та їх здатність виконувати завдання, пов'язані з професією соціолога. Іспит має форму письмової відповіді.

Критерії оцінювання письмової відповіді:

<i>Повнота та ґрунтовність відповіді</i> Відповідь демонструє вміння здобувача визначати, аналізувати та пояснювати соціальні явища, етапи розвитку і становлення соціологічної науки. Студент вільно використовує понятійний апарат соціології. Розуміє історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми. Пояснює закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	20 балів
<i>Переконливість та аргументація при викладі думок</i> Відповідь містить ілюстровані приклади закономірностей та особливостей функціонування та розвитку соціальних явищ. Здобувач цитує авторів теорій, концепцій, підходів, класифікацій. Надає аналіз та власну думку щодо сучасного рівня розвитку тієї чи іншої наукової парадигми.	20 балів
<i>Креативність поглядів</i> Відповідь свідчить про здатність аналізувати та	5 балів

систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації у психологічній діяльності	
<i>Системний виклад думок</i> відповідь є послідовною, логічно побудованою, у повному обсязі розкриває зміст питання, у відповіді встановлені системно-структурні зв'язки	10 балів
<i>Застосування вдалих ілюстративних зразків</i> у відповіді презентовані результати власних досліджень для роботи з різними категоріями осіб та напрямів психологічної діяльності; сформульовано розгорнутий аналіз власних емпіричних досліджень	20 балів
<i>Вільне оперування методологією та методикою проведення соціологічних досліджень</i> відповідь демонструє застосування методів організації та реалізації теоретичних та емпіричних соціологічних досліджень із застосуванням основних методів математичного аналізу та інформаційних технологій	20 балів
<i>Граматична коректність викладу</i> відповідь написана грамотно, науковою мовою з дотриманням норм та правил державної мови;	5 балів
<i>Загальна кількість</i>	100 балів

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) (перший (бакалаврський) рівень)

(згідно з п. 9 Положення про кваліфікаційну роботу (проект) (наказ ХДУ від 09.10.2020 № 953-Д)

(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DMethodics/EduProcess.aspx>)

(згідно п.3.4. Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті (наказ ХДУ від 07.09.2020 №803-Д)(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/QAssurance.aspx>)

Академічна успішність здобувача освіти під час державної атестації здобувачів вищої освіти оцінюється за шкалою, що застосована в ХДУ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Оцінка за шкалою ECTS	За 100-бальною системою	Оцінка за національною шкалою
А	90-100	відмінно

B	74-89	добре
C		
D	60-73	Задовільно
E		
FХ	35-59	незадовільно з можливістю повторного перескладання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основними критеріями оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) є:

1. Якісні параметри роботи (пункт 1-10 у таблиці 5).
2. Якість публічного захисту.
3. Організація дослідження.

Таблиця 5

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів)

№	Види робіт Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
I. ЯКІСНІ ПАРАМЕТРИ РОБОТИ		
1	Аргументація актуальності теми, її теоретичної і практичної цінності	7 балів
2	Достатність використання наукової літератури	7 балів
3	Необхідність і достатність емпіричних даних для розв'язання визначених завдань	7 балів
4	Обґрунтованість методики дослідження	7 балів
5	Обґрунтованість аналізу й інтерпретація отриманих результатів	7 балів
6	Відповідність висновків завданням дослідження	7 балів
7	Відповідність структури роботи обраній темі	7 балів
8	Чіткість, логічність, послідовність викладення матеріалу	6 балів
9	Грамотність.	7 балів
10	Якість і вірність оформлення роботи	6 балів
11	Етичний аспект роботи, дотримання норм академічної доброчесності	6 балів
II. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ:		
12	Лаконічність і логічність виступу студента	6 балів
13	Глибина і вірність відповідей на питання членів ЕК	7 балів
III. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ		

14	Самостійність і планомірний, систематичний характер роботи студента над темою	7 балів
15	Своєчасність підготовки роботи до захисту відповідно регламенту роботи університету	6 балів
ЗАГАЛЬНА СУМА БАЛІВ (ПІДСУМКОВИЙ БАЛ)		100 балів

Оцінювання кваліфікаційної роботи (проєкту) щодо критерію етичного аспекту та дотримання норм академічної доброчесності регламентується Порядком виявлення та запобігання академічному плагіату у науково-дослідній та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти.

Оцінка здобувача за кваліфікаційну роботу (проєкт) формується на основі оцінки наукового керівника, рецензента та захисту, що регламентується Порядком оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті.

Оцінка за кваліфікаційну роботу (проєкт) може бути знижена у таких випадках:

1. Недоліки в оформленні.

1.1. Відсутність будь-якої складової у структурі роботи, що передбачено чинними вимогами університету до роботи певного рівня вищої освіти.

1.2. Недотримання вимог щодо оформлення робіт.

1.3. Наявність не виправлених друкарських помилок, пропусків, граматичних і стилістичних помилок.

1.4. Відсутність авторської інтерпретації змісту таблиць і графіків.

1.5. Наявність в бібліографії робіт, на які відсутні посилання у самій роботі.

1.6. Наявність помилок в оформленні бібліографії.

1.7. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог дійсного Положення про кваліфікаційну роботу (проєкт).

1.8. Обсяг роботи не відповідає вимогам.

2. Недоліки змісту як структурної складової роботи.

2.1. Зміст роботи не розкриває тему повністю.

2.2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта, тобто не стосуються теми (предмету, об'єкту) дослідження.

3. Недоліки вступу.

3.1. Висвітлення актуальності багатослівне, без зазначення сутності проблеми або наукового завдання.

3.2. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження.

3.3. В об'єкті не виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

3.4. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу не співвідносяться між собою як загальне і часткове.

3.5. Має місце збіг формулювання проблеми, мети, завдань роботи.

4. Недоліки оглядово-теоретичного розділу роботи.

4.1. Наявність фактичних помилок в огляді літератури.

4.2. Відсутність згадування важливих літературних джерел, що мають пряме відношення до розв'язання проблеми та опублікованих у доступній для студентів літературі, що вийшла друком за останні 5 років.

4.3. Використання великих фрагментів чужих текстів без вказівки на їх джерела, у тому числі кваліфікаційних робіт (проектів) студентів минулих років.

4.4. Відсутність аналізу зарубіжних праць, присвячених проблематиці дослідження.

4.5. Відсутність аналізу вітчизняних праць, присвячених проблематиці дослідження.

4.6. Теоретична частина не завершується висновками і формулюванням предмета власного емпіричного дослідження (для кваліфікаційної роботи (проекту) рівня «магістр»).

4.7. Тема роботи не збігається з метою дослідження.

4.8. Теоретична і практична частини не узгоджуються між собою.

5. Недоліки аналітичного та емпіричного розділів роботи.

5.1. Робота побудована на основі чужої методики, модифікованої і скороченої автором без перевірки якості модифікації і скорочень.

5.2. Автор використовує методики без посилань на джерело їх отримання або їх автора.

5.3. У роботі відсутній детальний опис процедури проведення дослідження: за наведеним описом відтворення процедури є неможливим.

5.4. У роботі відсутня інтерпретація отриманих результатів, висновки побудовані як констатація первинних даних.

5.5. Отримані результати автор не співвідносить з результатами інших дослідників, роботи яких він обговорював у теоретичній частині.

6. Недоліки висновків.

6.1. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають визначеним завданням.

6.2. Висновки неконкретні, мають описовий характер.

7. Етичні аспекти роботи.

7.1. Автор порушив етичні норми, невиправдано розкрив анонімність учасників дослідження.

7.2. Автор використовує дані інших дослідників без посилання на їх праці, де ці результати опубліковані.

7.3. Автор формулює практичні рекомендації, пропонуючи рішення, що виходять за межі його професійної компетентності і можуть мати непередбачувані наслідки для суспільства.

8. Недоліки в організації роботи.

- 8.1. Недотримання графіку виконання роботи.
- 8.2. Несвоєчасність підготовки роботи до захисту.
- 8.3. Несистематичність роботи з науковим керівником.

Методика і алгоритм розробки та встановлення критеріїв оцінок відображають рівень виконання якісних параметрів роботи і врахування визначених помилок, недоліків з їх кваліфікаційним поділом на грубі помилки та недоліки.

У випадку незгоди із результатами оцінювання кваліфікаційної роботи/проекту та/або підтверджень щодо порушення процедури захисту, здобувач вищої освіти має право не пізніше наступного робочого дня після дня оголошення результатів, подати письмову апеляційну заяву на ім'я проректора. Процедура апеляції регламентується «Порядком оскарження процедури проведення та результатів оцінювання контрольних заходів у Херсонському державному університеті», затвердженого наказом ректора від 07.09.2020 № 802-Д.